

ρεϊ ζούλια μὰ λύπη», ἀρ. 288, σ. 6, στ. 2· «ὅχι σὲ ποσότητα μὰ σὲ ποιότητα», ἀρ. 279, σ. 3, στ. 1 «δὲν τίς ἀποφασίζουμε μὲς μὰ οἱ προπατόροι μας» ἀρ. 279, σ. 6, στ. 1· «δὲ βγάξει μιὰ μὰ σκύβει τὸ κεφάλι», ἀρ. 279, σ. 8, στ. 2· «δὲν πουλιέται μὰ χορίζεται», ἀρ. 279, σ. 9, στ. 1· «δὲ δουλέψανε μὲ συνείδηση μὰ μὲ σφύρο», ἀρ. 303, σ. 5, στ. 2.

ΕΙΣΑΓΙΟΣ ΓΙΑΝΙΔΗΣ

## ΔΥΟ ΛΟΓΙΑ

Εἶχα ἀπὸ καιρὸ πολὺ στὸ νοῦ μου τὸ «Νουμᾶ» καὶ δὲν εὗρισκα τρόπο νὰ στρώσω πέντ' ἐξ ἰδέες νὰ σὰς τίς προσφέρω. Μοιάζω μὲ τὴν ιδιότροπη μάννα πού τρέμει νὰ στείλῃ στὸ νεῖο κμαρωμένη μοναχοκόρη, γιατί τῆς φαίνεται πὼς δὲν ἔχει φόρεμα κατάλληλο—νὰ συλλογίζεται κανεὶς νὰ ντύσῃ μιὰ ἰδέα! σὺναι πολλοί, πού τὸ στοχάζονται δουλειὰ μικρὴ—μιὰ τιμιπιά στὸ μελάνι—λίγο γυαλιστερό χαρτί καὶ ὅποιον δὲν τ' ἀρίσει, ἄς λέῃ—ἐγὼ, ἔχω ἄλλη γνώμη—ὅταν μὲ πιάνει ὁρεξὴ νὰ γράψω, εἶμαι δειλὸς σὰ νιοπαντρεμένη κόρη—καὶ στὸ ὕστερο ἄμα ἰδῇ τὸν ἥλιο τὸ παιδί τῆς φαντασίας μου, σὰν τὸ σχολαστικὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Διογένη τὸ κρύβω, γιατί ντρέπομαι νὰ παρουσιάσω στὸν κόσμον τόσο δὲ πρᾶματακι!

Ἀλλὰ μοῦφερε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι, τὸ γράμμα πού ἐδημοσιεύσατε τίς περασμένες, καὶ μὲ κίνητο νὰ κουράσω τὴ καλοσύνη σας, παρακαλῶ, κάμετέ μου, ἂν θέλετε λίγη θέση νὰ καθίσω κοντὰ σας.

Πὼς σὰς φαίνεται αὐτὸ τὸ συμβολικὸ ξεθόμμασμα; καὶ πὼς ἀλλοιῶς νὰ τὸ ὀνομάσουμε—σ' ἐμένα ἄρесе πολὺ—πᾶρα πολὺ, τὸ διάβασα καὶ τὸ ξαναδιάβασα. Ὅπως καμμιά φορὰ βλέπει κανεὶς παιδιὰ τοῦ δρόμου νὰ χαλεύουν μ' ἓνα κερὶ στὸ χέρι στὸ σκοτάδι τίς δεκάρες πού ἐκυλίσσαν ἀπὸ τίς τσέπες ἀπρόσχετου διαδάτη, ὅμοια καὶ γὼ μὲ τὸ ταπεινὸ φανάρι τοῦ τεχνικροῦ ἐτριγύρισα καὶ ἔβαλα στὸ χέρι κάμποσο ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ θησαυρὸ πού ἐσκόρπισε στὴς στῆλες τοῦ «Νουμᾶ» ἡ ἐμπνευσμένη αὐτὴ διαβατικὴ πέννα.

Τί ὁμορφὸ γράμμα! μὰ τὴν ἀλήθεια ὁμορφὸ—ἀνώμαλο ἂν θέλετε, δυσκολονύητο λίγο, ἀλλὰ πρωτότυπο, γιομάτο αἵσθημα καὶ πάθος! Ἐκεῖνη πού τῷγραφε δὲν εἶναι ἴσως συγγραφέας, γιατί δὲν ἔλαβε

καιρὸ νὰ γίνῃ τέτοια, ἢ, ἀκόμα καλῆτερα γιατί αὐτὴ ἡ δουλειὰ δὲ θὰ τῆς ἄρесе. Κι αὐτὸς εἶναι ἄσφαλτα ὁ λόγος πού σὲ κάνει νὰ βρίσκῃς στὸ γράψιμό της περισσότερη ἐμπνευση παρὰ μέθοδο καὶ συγχότερα τὴν καρδιά ἀπὸ τὸ κοντούλι, δὲν ἔχω καμμιά ἀμφιβολία πού ἂν εἶχε θέληση, θὰ εἶχε κάμει κάτι πολὺ μεγαλεῖτερο ἀπὸ κείνο πού ἔκαμε. Μιὰ συλλογὴ, ἂν μᾶς εἶχε χαρίσει ἀπὸ παρόμοια γράμματα, ἀγαπητέ «Νουμᾶ», θὰ εἶχαμε στὸ ἐνεργητικὸ μας σήμερα πού μιλοῦμε, ἓνα τόμο πού θὰ ἔξινε ὅτι καὶ ἂν πῆς. Γιὰ τὴν ὥρα, ἔγραψε γιατί αὐτὴ στάθηκε τὴν ἀνάγκη νὰ σκεδιάσῃ στὸ χαρτί ὅτι ἔβλεπε μπροστά της· ἀλλὰ στὸν ἴδιον τὸν καιρὸ, δὲν ἔλαβε τὸν κόπο νὰ σκεφτῇ ἂν εἶναι εὐκολο στὸν καθένα πού θὰ διχάσῃ νὰ μπῇ στὴν ἐννοια ἀπὸ τὸ γράψιμό της.

Ἄν καί, μὲ λίγη προσοχὴ βρίσκει κανεὶς ἐκεῖ μέσα ὅτι χρειάζεται γιὰ νὰ εὐχαριστῇ καὶ κάτι παραπάνω. Γράψιμο ὅμως ὁμορφὸ—ὅλο ἓνα χρώμα—μὲ φράσες ζωηρές, λίγο ἀσυνάρτητες ἂν θέλετε, μὲ τὴν ἴδια πάντα σκέψη πού ἴσως πηγαινόρχεται πολὺ· ἀλλ' αὐτὸ δὲν κάνει καὶ τόσο κακὸ, τὸ μοναχὸ ἀληθινὸ ἐλάττωμα πού τοῦ βρίσκω, εἶναι οἱ εἰκόνες του, μού φαίνονται πολὺ στίρες, σὲ καιρὸ, πού κατὰ τὴν κρίση μου, ἔπρεπε νάρχουνται μπροστά τόσο μοναχά, ὅσο χρειάζεται γιὰ νὰ τίς ἀρπάζει κανεὶς στὸ φτερό. Ἀλλὰ, καὶ μ' αὐτὰ τὰ μικρὰ ἐλαττώματα, τὸ γράμμα εἶναι ὁμορφὸ! εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ καλῆτερα ἀπ' ὅσα ὡς τὴν ὥρα, ἔτυχε νὰ μελετήσω. Ἐκεῖ μέσα τοῦ ψυχῆς δυνατὴ, μιὰ δύναμη πού χάνεται στὰ φυλλοκάρδια σὰ σίδερο ἀναμμένο, φέρνει τὴ σκέψη σὲ ὕψι αἰθέρια καὶ ξανοίγει στὸ μυαλὸ ἰδέες καὶ λογισμοὺς ἀπὸ εὐγένεια γιομάτους, ἀπλώνεται σὰ γαλάζιος ὁρίζοντας ἀνοιχτός καὶ στὰ βαθεῖα ὁριά του συχνοβολεῖ λάμψη πού φωτίζουνε τὴ συνείδηση καὶ παρηγοροῦνε τὴν καρδιά.

Φοδᾶμαι μὴ πῶ κάτι ὑπερβολικόν· ἀλλὰ, θὰ τὸ μολογήσω μ' ὅλη μου τὴν εὐκρίνεια—ἂν ἐτύχαινε νὰ γνωρίσω πρωτύτερα τὴ συγγραφέα καὶ μού ζητοῦσε τὴ γνώμη μου, θὰ τῆς εἶχα βάλει στὸ νοῦ νὰ γράψῃ αὐτὸ τὸ γράμμα. Ἡ φυσικὴ της κλίση, ὁ χαρακτήρας της, ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖο σκέφτεται, φωνάζουνε μ' ὅλη τους τὴ δύναμη πὼς αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειὰ της.

Μπορεῖ ὅμως νὰ βρεθῇ κάποιος νὰ πῇ—καὶ τί

τό, ἐπειδὴ κρίνουν τὰ διάφορα βιβλία πού πῆφτουν στὰ χεῖρά τους κάπως δογματικὰ καὶ χωρὶς νὰ λογαριάζουν καθόλου τίς ἀνθρωπολογικὰς καὶ κοινωνιολογικὰς ἀφορμὰς πού πρωτοστατοῦνε στὸ γέννημα, στὸ μέστωμα καὶ στὸν ἔκπεσμο μιᾶς φιλολογίας, ἴσως γι' αὐτὸ λέω βρήθηκαν μερικοὶ πού εἶπαν πὼς βρίσκουν κάπως ξενότροπα καὶ ὄχι ρωμαϊκά τὰ δράματα τοῦ Ταγκόπουλου, τὰ μόνον ἴσως δράματα πού γι' αὐτὰ θὰ μπορούσε νὰ πῇ κανεὶς, πὼς εἶναι τὰ καθαυτὰ ρωμαϊκά, τὰ καθαυτὰ ἱστορία καὶ ὁ καθαυτὸ καθρέφτης τῆς σύγχρονης ἐλληνικῆς κοινωνίας. Κι ἡ ἐλληνικὴ κοινωνία σήμερα μοιάζει σὰν ἓνα καράβι πού βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ δύο ἀκρογᾶλια. Ὑπάρχουν κάποιον πού καθισμένοι στὴν πρύμνη κοιτᾶνε κατὰ τὴν ἀμμουδιὰ πού ἀφίνουμε πίσω μας. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ κάποιον ἄλλοι πού ὄρθιοι στὴν πρῶρα ἀγωντεύουν μὲ λαχτάρια τὸ ποθητὸ ἄκρο γιάλι, πού ὅλοι πιά τὸ ποθοῦμε καὶ τὸ διψᾶμε καὶ πού σὲ λίγο θὰ ρίξουμε τὴν ἀγκυρά μας. Κι ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἀκούραστη καὶ ἀδάμαστη, γεμάτη ὁρμὴ καὶ πάθος ξεχωρίζει ἡ διαλεχτὴ μορφή τοῦ ποιητῆ τῶν «Ἀλυσίδων». Καὶ μιλάω ἔτσι γιατί ὁ Ταγκόπουλος κατάρθωσε νὰ πατήσῃ μὲ τόση ἀκρίβεια τὸ δρόμο πού πρέπει νὰ τραβήξῃ τὸ δῶμα στὸν τόπο μας, ὥστε ὅποιος μιλάει πιά γι' αὐτόν, μιλάει πιά γιὰ τὸ θεᾶτρό μας.

Anvers Μάρτης 1908,

ΚΟΥΛΟΥΒΑΤΟΣ

σκοπὸ ἔχει τὸ γράμμα αὐτό; πού θέλει νὰ φτάσῃ ἐκεῖνη πού τῷγραφε; ὁρίστε ἐρώτηση—καὶ τί ἐξητοῦσε ὁ Ἰάκωβος Ὅρτις μὲ τὴν ἐπιστολογραφία του; δὲν εἶναι καὶ αὐτὴ μιὰ πρόχειρη ἀνατομία τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, ἄρρωστης ἢ γιατρεμένης; Τί ἤθελε ὁ Βάγνερ, μὲ τὴν ἀκατανόητη σύνθεσή του, πού βαστάει κλεισμένη τὴν ἀρμονία μέσα της ὅπως οἱ θαλασσοπέτρες τὰ μαργαριτάρια; οἱ μεγάλοι παλμοὶ παρουσιάζονται πάντα μὲ πρωτότυπη παραξενιὰ φοβίζουσε στὴν πρώτη τους ἐμφάνιση, ὅσο πού νὰ τοὺς καταλάβῃ ὁ κόσμος, ὕστερα λίγο-λίγο γίνονται νοητοὶ καὶ ἐνθουσιάζουσε καὶ ἐπιβόλλουσε τὴ δύναμή τους. Τὰ ἡθικὰ φάρμακα, σὰν ἐκεῖνα πού γιατρεύουσε τίς φυσικὰς ἀδυναμίας, στὴν ἀρχὴ δὲν ἀρέσουνε, φέρνουνε μάλιστα ἀηδία, ὕστερα ὅμως ἀπὸ πολλὰ βάσανα καὶ ἀγῶνες νικᾶνε καὶ δειχνουσε τὴν εὐεργετικὴ τους δύναμη.

Ὁ ἀγῶνας τοῦ «Νουμᾶ» μεγάλος ὅπως εἶναι, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ κάτι τέτοιους παλμούς καὶ ἀπὸ ἰδέες πρωτότυπες καὶ γερές· τὸ γράμμα τῆς Ἰντας Γαρτζῶνη μού φαίνεται πολὺ ὠφέλιμο καὶ γι' αὐτὸ ἐστοχάστηκα πὼς εἶχα ὑποχρέωση νὰ τοῦ ἀφιερῶσω αὐτὰ τὰ ἀδύο μου λόγια.

Θὰ φροντίσω ἀργότερα νὰ ἐξηγηθῶ καλῆτερα.

Κέρκυρα 28 Θεριστῆ 1908.

THOMAS

ΘΕΑΤΡΙΚΑ

## ΤΑ ΠΡΩΤΟΤΥΠΑ

Νέα Παναθήναια—Κινηματογράφος—  
Πρωθυπουργία—Ἰωάννης Κωλέτης—  
Ὁ μαρμαρωμένος βασιλιάς.—Ὁ Μητσόλος.—  
Ἡ χειραφετημένη.—Ἡ ἡχώ τῆς λίμνης—Τὸ τίμιο σπῆι—Τὰ ἀπρόδοπα τῆς ἀπογραφῆς—Φωτεινὴ Σάντρη—Μαρία Πενταγιώτισσα.

Σὲ δύσκολη θέση βρίσκεται ὁ κριτικὸς πού θέλει νὰ μιλήσῃ γιὰ ὅλα τὰ πρωτότυπα ἐλληνικὰ ἔργα πού παίζονται στὰ θεᾶτρά μας. Ἡ κριτικὴ συνείδηση τότε σκουμπρὶ νὰ καθίσῃ καὶ νὰ ἀναλύσῃ φιλολογώνας τίς κάθε λογῆς θεατρικὰς ἀνοησίες τοῦ κάθε δημοσιογράφου, πού τοῦ σκαρφίστηκε νὰ παρουσιάσῃ καὶ συγγραφέας. Μὰ ἔρχεται ἡ ἀνθρώπινη ἀγανάκτηση νὰ πνίξῃ αὐτὴ τὴν κριτικὴ συνείδηση, καὶ ἀκόμα τὸ ἔλεος πρὸς τοὺς ἀναγνώστες του, πού σὲ τίποτα δὲ φταίεσαν γιὰ νὰ διαβάσουνε ἑστώντας καὶ μὲ τὸν μπαλντὰ στὸ χέρι τίς διάφορες θεατρικὰς κουφιολογίες.

Τὸ εἶπαμε καὶ ἄλλοτε, πὼς ἡ Τέχνη στὴν Ἑλλάδα περνᾶει σήμερα ἀπὸ κρίσιμη ἐποχὴ. Αἰτία κυριώτερη ὅλο τὸ ψευτοκοινωνικὸν ἑπιβόλλον μὲ τὴν ἡλεεινότητά της δημοσιογραφίας καὶ μὲ τὴν ἑλλειψὴ μιᾶς ἀμερόληπτης κριτικῆς. Κοινὸ δὲν ὑπάρχει. Τὸ κοινὸ τὸ δημιουργεῖ ἡ ρεκλάμα τοῦ τύπου. Κι ὅσοι ξέρουν ποιοὶ ἄνθρωποι σήμερα στὴν Ἑλλάδα ἀντιπροσωπεύουν τὸν Τύπο, καθόλου δὲν παραξενεύονται γιὰ τὴν τέτοια κατάστασι.

\*

«Τὰ νέα Παναθήναια τοῦ 1908». Ἔργο παιγμένο ἀπὸ τὴ Νέα Σκηνὴ τριάντα φορές ἴσα μὲ σήμερα τοῦτε τὸ καλοκαίρι. Συγγραφέας, τὸ ραμολίδικο πνέμα τοῦ Μπάμπη τοῦ Ἀννίου καὶ τὸ ξεζουμισμένο τοῦ κ. Τσοκόπουλου. Καὶ οἱ δύο δημοσιογράφοι. Ὁλα τὰ ἀστεῖα τῶν δρόμων καὶ τῶν ἐφημερίδων ἀνεβασμένα στὴ σκηνή, μὲ μιὰ πρωτόφαντη χοντροκοπιά. Νὰ γελάσῃ ὁ κοσμάκης ὁ παιδαγωγούμενος ἀπὸ τίς ἐφημερίδες καὶ νὰ πάρουν οἱ συγγραφῆδες πο-

καὶα πρέπει νὰ μετρηθῇ μὲ μέτρα βγαλμένα ἀπ' αὐτὸ τὸ ἴδιο. Ἀλλὰ δικίον νομίζω νὰ εἰπωθῇ ἰδῶ μιὰ γιὰ πάντα στοὺς κάποιους τέτοιους, πὼς ἡ ὁμορφιά τέτια πού τὴν ἰννοοῦνε εἴτανε εἶναι καὶ θὰ εἶναι πάντα τὸ σημάδι μιᾶς τέχνης ξεπεσμένης καὶ ὁ πόθος μιᾶς κοινωνίας πού βρίσκεται σὲ κατὰπτωση, καὶ ὅτι ἓνα τέτιον σημάδι κ' ἔσαν τέτιον πόθος μάταια τὸν ζητᾶνε καὶ θὰ τὸν ζητᾶνε πολὺν καιρὸ ἀκόμα στὴ Νεοελληνικὴ Τέχνη πού μόλις τώρα ἀρχίζει τὸ ἀνθισμὸς της καὶ πού ταιριαστὸ ταῖρι τῆς ἔρχεται ὄχι ἡ λατρεία τῆς κάποιας τέτιας ὁμορφιάς ὅπως τὴ θέλουν αὐτοὶ ἀλλὰ ἡ ἀδάμαστη ψυχὴ καὶ τὰ τιτανικά νεῦρα τοῦ ἥρωα πού ξεκινᾶει γιὰ νὰ καταπιασθῇ καὶ ὁ μεγάλο καὶ ὑπερανθρώπου ἀγῶνα. Καὶ οἱ ἀδάμαστες ψυχὲς καὶ τὰ τιτανικά νεῦρα—κι ἄς τὸ ποῦμε ἰδῶ μιὰ γιὰ πάντα δὲν εἰν' ἐκεῖνα πού μᾶς δίνουν τοὺς τύπους τῆς συμμετρικῆς ὁμορφιάς, ἀλλὰ ἐκεῖνα πού ἐξαντλήσουνε ὅλη τους τὴ ζωτικότητα στὴ δούλεψη τοῦ Μεγάλου καὶ τοῦ Λαμπροῦ, ἀφίνουν γιὰ τίς ἀκόλουθες γενεάς, γιὰ τοὺς ἐκφυλισμένους, κουρελιασμένους ἀπογόνους τοὺς τὸν πόθο καὶ τὴν λατρεία τοῦ Ωραίου καὶ τοῦ Καλοῦ. Καὶ τὸ καθρέφτισμα μιᾶς τέτιας ψυχικῆς καταστάσεως πολὺ ἀδικοῦνε καὶ τὸν ἑαυτὸν καὶ τὴν ἐποχὴν καὶ ἐκεῖνοι πού ζητᾶνε νὰ τῷδρουν στὴ σύγχρονη τέχνη μας. Κ' ἴσως γι' αὐτὸ καὶ ἴσως μόνο γι' αὐ-

σοστά. Νά, ποίος εἶναι ὁ πόθος τους. Κ' ἔχουν ὅστε-  
ρα τὸ θάρρος νὰ βγαίνουν καὶ νὰ γράφουν θεωρίες,  
γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὰ κωμώματα τους. Ἄ θέ-  
λουν ἐλεημοσύνη γιὰ τὸ ψωμί τῶν παιδιῶν τους ὡς  
πάνε στὸ Μητροπολίτη. Τὸ Ἑλλ. θέατρο τί τοὺς  
φταίει νὰ τὸ ρεζιλεύουν;

★

Ὁ «Κινηματογράφος». Στὸ θέατρο τοῦ Συντάγ-  
ματος. Ἐπιθεώρηση τοῦ κ. Πολύβιου Δημητρακό-  
πουλου. Ὁ συγγραφεὺς δημοσιογράφος. Τὰ ἀστεία  
τῶν δρόμων καὶ τῶν ἐφημερίδων ἀνεβασμένα στὴ  
σκηνή. Τὸ «κινεῖται αἶτιον» τὰ ποσοστά. Ἐλλειψη ἀπὸ  
πνέμα καὶ ἀπὸ ἀληθινὴ σάτυρα πέρα καὶ πέρα.

★

«Πρωθυπουργία». Στὸ θέατρο τοῦ Συντάγμα-  
τος. Ἐπιθεώρηση μετὰ τὸν τύπο κωμωδίας, τοῦ κ. Τι-  
μου Μωραϊτίνη. Ὁ συγγραφεὺς δημοσιογράφος. Τὰ  
ἀστεία τῶν δρόμων καὶ τῶν ἐφημερίδων ἀνεβασμένα  
στὴ σκηνή μετὰ ἀρκετὴ ἀτεχνία. Σάτυρα χυδαία καὶ  
χοντροκομμένη τῆς γυναικείας χειραφέτησης. Τὸ φυ-  
σικότερο πρᾶμα, ἡ ἐγκυμοσύνη τῆς γυναικείας, νὰ φαί-  
νεται τόσο ἀστεία στὸν κ. συγγραφεὴ, ὥστε νὰ κά-  
θεται νὰ εὐφυσολογῇ (!) ἀπάνου σ' αὐτὸ καὶ νὰ φτιά-  
νῃ θεατρικὰς σκηνές. Ἐγκυος γυναῖκα στὸ βῆμα τῆς  
Βουλῆς! Καὶ ἔπειτα; Τί εὐφύα, τί εὐφύα!

★

«Ἰωάννης Κωλέττης». Ἱστορικὴ ἐπιθεώρηση τοῦ  
1835, τοῦ κ. Πολύβιου Δημητρακόπουλου στὸ θέα-  
τρο τῆς «Κυβέλης». Ὁ συγγραφεὺς δημοσιογράφος.  
Ἡ ἱστορία ἀνεβασμένη στὴ σκηνή, ἀφοῦ πρῶτα τὴ  
γροθοκόπησε ὁ θεατρογράφος. Σκηνὴς ἄτονες, ποὺ  
ὅμως μποροῦσαν νὰ τραβήξουν τὸν ἄμοιρο τὸν κο-  
σμάκη. Ὁ Κωλέττης χαρακτηριζόμενος σὲ μιὰ ἀσπ-  
μαντὴ γιὰ τὸν ἴδιον τὸν Κωλέττη ἱστορία. Ποίος ὁ  
λόγος νὰ γραφῇ αὐτὸ τὸ ἔργο; Πρέπει ὅμως νὰ ἐ-  
μολογήσουμε, πὼς εἶδε ὁ συγγραφεὺς πὼς ξέρε ἡ  
σκηνή κάπως κκλύτερα ἀπὸ τοὺς συναδέλφους τοῦ  
Ἀντωνιάδη καὶ Ἀμπελά. Τώρα ὡς ἐργαστὴ νὰ τοὺς  
ξεπεράσει καὶ στὰ νομμερα.

★

Ὁ «Μορμαρωμένος Βασιλιάς». Ἱστορικὴ τρα-  
γωδία στὸ θέατρο τοῦ Συντάγματος τοῦ κ. Σπύρου  
Νικολόπουλου. Ὁ συγγραφεὺς δημοσιογράφος. Τὰ  
μεγάλια λόγια, οἱ πατριωτικὲς παπαρδέλες, ὁ πολε-  
μικὸς ψευτοεθνισμός, ἡ κούφια ρητορεία, ἡ τα-  
πεινὴ περηφάνεια, ὁ τέλειος Ταρταρινισμός, ἡ συγ-  
κίνηση γιὰ τὸν ἀγέρα, καὶ τὰ δάκρυα γιὰ τὰ σύν-  
νεφα, βρήκανε τὸ μᾶστορή τους. Ἀχνάρι Τέχνης κα-  
νένα. Λογὰκι οὐσιαστικὸ κανένα. Ἱστορικὴ ἀλήθεια  
καμιά. Πέρα καὶ πέρα μιὰ ἀναγνωσματογραφικὴ  
μούχλα καὶ μιὰ πολυλογία ἀπελπιστικὴ.

★

Ὁ «Μητσέλος» ἱπαρχικὴ ἐπιθεώρηση τοῦ κ.  
Στ. Γρανίτσα, στὸ θέατρο τῆς Νέας Σκηνῆς. Ὁ  
συγγραφεὺς δημοσιογράφος. Ἡ εὐζωνικὴ κουβέντα ἀ-  
νεβασμένη στὸ θέατρο μετὰ τὰ γνωστὰ ἀστεία ποὺ  
κυκλοφοροῦν στὰ καφενεῖα. Ἡ παράσταση ποὺ δίνει  
ὁ Καραγκιόζης μετὰ τὸν μπάρμπα Γιῶργο, πολὺ ἀνώ-  
τερη καὶ κάπως λεπτότερη.

★

Ἡ «Χειραφετημένη» δρᾶμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ  
κ. Χρ. Παπαζαφειρόπουλου, στὸ θέατρο τῆς «Κυ-  
βέλης». Τὸ ζήτημα τῆς χειραφέτησης παρμένο ἀπὸ  
τὴ σοβαρὴ μεριά. Καινούργια ἰδέα καμιά, ἐξὸν ἀπὸ  
τις γνωστὲς τῶν γυναικείων περιοδικῶν. Ὑπόθεση  
ἀτυχή, πλεγμένη ὅμως κάπως τεχνικὰ. Τὸ ταλίν-  
το τοῦ συγγραφεὴ πολὺ φτωχὸ, καὶ τὸ ἔργο του μιὰ  
καλοσυγυρισμένη μετριότητα.

Ἡ «Ἠχώ τῆς λίμνης» δρᾶματιον εἰς πράξιν  
τοῦ κ. Κ. Λαδόπουλου, στὴ Νέα σκηνή. Μία πα-  
ράδοση τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, — ποὺ τόσο θαμάζει ὁ  
συγγραφεὺς μὰ ποὺ φρόντισε πολὺ λίγο νὰ τὸν ψυχο-  
λογῇ — ποὺ δὲν εἶναι παράδοση. Ἀπόλλωνες καὶ  
ἀρχαῖες θεὲς μόνο ὁ κ. Λαδόπουλος ξέρε, ὁ ἑλλη-  
νικὸς λαὸς δὲν ξέρε. Οὐτε παράδοση ὑπάρχει στὴν  
κορφὴ τοῦ Πάρνηθα, οὐτε καὶ λίμνη. Ὑπάρχουν ὁ-  
μως ἀνοησίες ποὺ γίνονται δρᾶματα ἀπὸ τὸν κ.  
Λαδόπουλο, καὶ χεροκροτιοῦνται ἀπὸ τοὺς ἀδαιανούς  
ψευτοαριστοκράτες μας.

«Τὸ τίμιο σπῖτι» τραγικὴ σάτυρα εἰς πράξιν, τοῦ  
κ. Π. Χόρν, στὴ Νέα Σκηνή. Οὐτε σάτυρα, οὐτε  
τραγικὴ. Ὁ συγγραφεὺς ἐπίασε ἓνα κομμάτι ζωῆς,  
μὰ τοῦ ξέφυγε στὴν ἰχτέλιση. Τὸ ἔργο του λοιπόν:  
1) Εἶναι κακογραμμένο, ἐξὸν ἀπὸ τὸ διάλογο τῆς  
πρώτης σκηνῆς. 2) Ἐχει μιὰ κάποια φλυαρία κου-  
ρστικὴ. 3) Τοῦ λείπουν οἱ ἀδρές γραμμὲς, ποὺ θὰ  
τὸ δείχνανε ὁλοζώντανον στὰ μάτια τοῦ θεατῆ, καὶ  
4) Ἡ ὑπόθεσίς του δίχως βαθύτερο καὶ οὐσιαστικώ-  
τερο λόγο, ἐξὸν ἂν τὸ λόγο αὐτόνε δὲν κατάφερε νὰ  
τονε δείξῃ ὁ συγγραφεὺς.

★

«Τὰ ἀπρόοπτα τῆς ἀπογραφῆς» κωμωδία τοῦ κ.  
Β. Κολοκοτρώνη στὴ Νέα σκηνή. Πολὺ δημοσιογρα-  
φικὸ πνέμα, χωρὶς ὁ συγγραφεὺς τῆς νὰ εἶναι δημο-  
σιογράφος. Βιασμένα πρᾶγματα καὶ κοινὰ μικροκ-  
στεία γιὰ νὰ πλεχτῇ φάρσα. Λεῖπει τὸ ἀληθινὸ  
πνέμα, λεῖπει ἡ τέχνη, λεῖπει ὁ διάλογος τῆς κω-  
μωδίας. Ξεζουμισμένα πρᾶγματα ποὺ μόνο ἄθρως  
κατώτερου μυκλοῦ, μπορεῖ νὰ τὰ πάρῃ γιὰ ἱστορία.  
Ὅμως ἡ ψευτοαριστοκρατία τὸ καταχερακρότησε.

★

«Φωτεινὴ Σάντρη» δρᾶμα σὲ τρεῖς πράξεις τοῦ  
κ. Γρ. Ξενόπουλου, στὸ «Θέατρο τῆς Κυβέλης». Τὸ  
γνωστὸ ρομάντζο τοῦ «Κόκκινου Βράχου» δουλεμένο  
ἀπὸ τὸν ἴδιον συγγραφεὴ γιὰ τὴ σκηνή. Ἡ μικρὴ Φω-  
τεινὴ ποὺ παίζει ξέγνοιαστὰ μετὰ τὸ σαραντάρη. Ἐξ-  
δερχοῦ τῆς Ἀγγελῆς — ποὺ φιλοξενεῖται στὴ βίλλα τοῦ  
πατέρα τῆς στὴ Ζάκυνθο, — ἔξωφρα νοιώθει ὕστερα  
ἀπὸ τὸ μισέμο του πὼς τὸν ἀγαπᾷ, κι ὅταν μαθαί-  
νει τοὺς γάμους τοῦ στὴν Ἀθήνα μετὰ μιὰ πλούσια,  
γκρεμίζεται στὴν ὥρα τῆς ἀπελπισίας ἀπὸ τὸν κόκ-  
κινον βράχο.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Ξενόπουλου κλεῖ κάποια ζωὴ  
μέσα του μετὰ τὴν κοινοτοπία τῆς ὑπόθεσής του.  
Τὸ πλέξιμό του ὅμως γιὰ τὴ σκηνή πολὺ ἄτεχνο  
καὶ βιασμένο. Τὰ διάφορα πρόσωπα ἀψυχολογητὰ,  
ἐξὸν ἀπὸ τὴ Φωτεινή. Οἱ σκηνὲς μονότονες καὶ ἄ-  
χαρες, καὶ πολὺ λίγες οἱ ἀληθινὰ δραματικὲς. Ὁ  
διάλογος κάπου κάπου πασιζεῖ νὰ γίνῃ ζωηρὸς, μὰ  
τόνε πνίγει ἡ μετριότητά. Κανένα πέταμα πρὸς τὰ  
ψηλά, κανένα ἀνέβασμα πρὸς τὴ βαθεῖα καὶ λεπτὴ  
συκίνηση, κανένα πλησίασμα τῆς ἀληθινῆς Τέχνης.  
Ὅλα μετὰ τὸ διαβήτη τοῦ χαμηλοῦ, ἀκόμα καὶ ἡ  
ζωντανία τῆς γλώσσας.

Τὸ παίξιμο τῆς Κυβέλης ἀνεπιφύλαχτα μποροῦ-  
με νὰ τὸ χαρακτηρίσουμε τεχνικώτατο καὶ ἐξαιρετο.  
Χωρὶς τὴν Κυβέλη τὸ ἔργο αὐτὸ, ζήτημα ἂν θὰ μπο-  
ροῦσε νὰ συγκινήσῃ ἔστω καὶ τίς ρωμαντικὲς κυρίες  
καὶ τοὺς πονοψυχούς νταντῆδες.

★

«Μαρία ἡ Πενταγυῖτισσα». Δρᾶμα σὲ τρεῖς πρά-  
ξεις τοῦ κ. Παύλου Νιρβάνου στὴ Νέα Σκηνή. Ἡ  
ὑπόθεσις: Ἡ Μαρία ξεπλανεῖται μετὰ τὴν ὁμορφιά τῆς  
τὸ Θανάση, ἓνα νιόπαντρο χωριάτη, ποὺ γιὰ τὴν ἀ-  
γάπην τῆς καλεῖ τὸ σπῖτι του καὶ γυρίζει στὰ βουνά.  
Αὐτὴ ὅμως ἀγαπάει τὸν Ποθητὸ, ἓναν ἄλλο λεβέν-  
τη, ποὺ σκοτώνει τὸ Θανάση ἀπὸ ζούλια. Μίσα στὸ

φτωχικὸ τῆς Μαρίας μιὰ νύχτα ποὺ ἔρχεται ὁ Πο-  
θητὸς νὰ τὴν ἀνταμώσει, μπαίνουν μετὰ ὁρμὴ οἱ χω-  
ριάτες καὶ σκοτώνουν τὸν Ποθητὸ τὸ φονεὶ τοῦ Θα-  
νάση. Τότε μπροστὰ τοὺς ἡ Μαρία παίρνει μιὰ σκό-  
νη, τὴ σκουριὰ ἐνός παλιοῦ καθρέφτη καὶ φαρμακώ-  
νεται.

Ἡ ὑπόθεσις δίνει τὸν τόνο τῆς κοινοτοπίας. Ὑ-  
στερα τὸ ἄτεχνο, τὸ ἀφύσικο, τὸ ἀδικιολόγητο, τὸ  
μελοδραμικὸ, τὸ ψεύτικο — ἡ μεγάλη ἀγάπη τοῦ  
κ. Νιρβάνου — ὁ ἄνοστα καὶ κκαὶ βαλμένος λυρι-  
σμός ποὺ σὲ πολλοὺς θεατῆς ἀντὶ συγκίνηση ἔφερνε  
τὰ γέλια, τὸ ἀχαρᾶχτήριστο καὶ ἀψυχολογητὸ τῶν  
προσώπων ἀκόμα καὶ τῆς ἰδίας Μαρίας, τὸ ἀντιθεα-  
τρικὸ πλέξιμο τοῦ μύθου, καὶ τὸ κωμικὸ τίλος του  
μετὰ τὴν προσφώνηση τῆς φαρμακωμένης Μαρίας, — ἔρ-  
χονται νὰ δώσουν τὸ συμπέρασμα πὼς καὶ τὸ και-  
νούργιο τοῦτο δρᾶμα τοῦ κ. Νιρβάνου εἶναι ἔργο παι-  
δικό, ἀνάξιο κάθε προσοχῆς.

## Ο ΚΡΙΤΙΚΟΣ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑ

## Ο ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Μᾶς εἶπανε πὼς ὁ κ. Πολ. Δημητρακόπουλος τὸ θάνα-  
το τοῦ «Νουμά» τὸν πέρασε καὶ στὸν «Κινηματογράφον»  
του. Τίτια ρεκλάμα, καὶ χάρισμα μάλιστα, δὲν τὴν καρ-  
τερούσαμε ἀπὸ λόγου του καὶ γι' αὐτὸ δὲ βρισκόμαστε λόγια  
νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε.

— Οἱ τρεῖς «μπαλάντες» τοῦ μουσικοσυνθέτη Μανώλη  
Καλομοίρη, ποὺ καταχερακροτήθηκαν στὸ Ὡδεῖο, που-  
λοῦνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά» μιὰ δραχμὴ ἡ καθεμιά  
κ' ἓνα φρ. χρυσὸ γιὰ τὸ ἑξωτερικόν, χωρὶς παραπαισιστὸ ἑ-  
ξοδό γιὰ ταχυδρομικὰ.

— Μόλις δόθηκε τὸ Σύνταγμα στὴν Τουρκίαν, ὁ φίλος  
Μανώλης Καλομοίρης ποὺ βρισκότανε στὴ Σμύρνη κίνησε τὴν  
ἐποχὴ ἔγραψε ἓνα χαιρετισμὸ πρὸς τοὺς Ρωμιούς τῆς Τουρ-  
κίας, ποὺ δημοσιεύθηκε στὸ φύλλο τῆς 10 τοῦ Ἀλωνάρη  
τῆς Σμυρνιώτικης «Ἡμερησίας».

— Ἀντίμεσιν σὲ ἄλλα ποὺ συμβουλέβει: τὸ Ρωμιὸ πὼς  
νὰ δουλέψῃ λέει καὶ τοῦτα.

— «Γιὰ νὰ τὰ κατορθώσεις ὅμως αὐτὰ πρέπει ν' ἀγ-  
πᾷς καὶ τὴ γλῶσσα τοῦ μιλλῆ, ποὺ βγήκε ἀπὸ τὰ σπλά-  
χνα σου καὶ ποὺ τὴν καταλαβαίνεις, ὅχι τὴν ἄλλη τὴν ψευ-  
τικὴν τὴν προγονόπληχτη, ποὺ οἱ στέρφοι δακτύλοι καὶ οἱ ἐ-  
πιτήδειοι δικηγόροι σὺ ξεφουρνίζουν πᾶσαν ὥρα ρουσά-  
νοντας τὴ κεφαλὴ σου μετὰ μεγάλα καὶ ἄδεια λόγια ποὺ θένε  
νὰ στὰ περάσουν: γιὰ σοφίαν, ἐκεῖ ποὺ ἂν στὰ λέγανε στὴν  
ἀγνή σου τὴν καθάρια τὴ γλῶσσα θὰ καταλάβαινες τίς  
κουταμάρες ποὺ σοὺ κολοῦνε καὶ θὰ τοὺς ἐπίανες μετὰ τίς λε-  
μονόκουπες».

— Καινούργιος Σαμψάκος ξεφύτρωσε τώρα τελευταία, ὁ  
ἀ' Ἀθανάσιος Λουκιανὸς Σαρανταεκκλησιώτης φιλόλογος —  
παιδαγωγός καὶ μαθήτης ἀξίος τοῦ Μιστριώτη.

— Βγάνει καὶ μιὰ μικρὴ φημερίδα τὸ «Διογένης» ποὺ  
σκοπὸς του εἶναι νὰ διδάξῃ τὸν βουλόμενον τὴν ἀρχαίαν  
ἐλληνικὴν γλῶσσαν ἐπὶ τῇ βάσει ἡμετέρου νέου παιδαγω-  
γικοῦ συστήματος.

— Τὴ συσταίνουμε στοὺς φίλους γιὰ ἀπαραίτητο ὁρο-  
σιατικόν, καθὼς συσταίνουμε καὶ τοὺς λόγους τοῦ ποὺ βγί-  
νει στὸ Ζάππειο μπροστὰ στὸν κόσμον περὶ τοῦ «καλλοῦς τῆς  
ἐλληνίδος φωνῆς».

— Ὁ νέος προφήτης εἶναι φοιτητὴς τῆς φιλολογίας καὶ  
ὁποῦντις γιὰ τὸ Δαφνί.

## ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Πορ. Δὲν ἔχεις δίκιο. Ἄ γράφει ὁ Βουτιερῆδης στὸ  
«Σκρίπ» καθαρεύοντα, δὲν πᾶσι νὰ παῖ αὐτὸ πὼς ἔπαψε  
νᾶναι καὶ δημοτικιστὴς. Ξεχωριστὸ τὸ ἓνα ἀπὸ τᾶλλα. Στὸ  
«Σκρίπ» δημοσιογραφεῖ, δηλ. κάνει κάποια δουλιὰ, καὶ εἶ-  
ναι ὑποχρεωμένος τὴ δουλιὰ αὐτὴ νὰ τὴν κάνει στὴ γλώσ-  
σα ποὺ γράφονται οἱ φημερίδες, γιὰτὶ ἀλλιῶστεκα δὲ θὰ μπο-  
ροῦσε νὰ δημοσιογραφεῖ, ὅπως δὲ θὰ μπορούσε καὶ νὰ δ-  
κηγορεῖ ἂ λ. χ. εἶτανε δικηγόρος καὶ ἤθελε νὰ γράφει τίς  
ἀγωγὰς του καὶ τᾶλλα τοῦ δικηγορικῆς χαρτιά στὴ δημοτι-  
κῇ. Ὁ Βουτιερῆδης εἶναι καὶ μένει δημοτικιστὴς καὶ ἀπὸ  
τοὺς λιγοστοὺς μάλιστα ποὺ ἀγαποῦνε στ' ἀληθινὰ τὴ δη-  
μοτικὴν καὶ δουλεύουνε σκυλήσια γιὰ δαύτην. Ὅποτε ἀδι-  
κορὸ φόβος σου πὼς τονε χίσαμε.